

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

V. évfolyam.

10. szám.

Kolozsvár. Október. 1886.

SZERKESZTI ÉS KIADJA: VERESS FERENCZ.

A fényképészet aesthetikája.

Írta: Dr. Sárffy Aladár.

(Folytatás.)

III.

A fényképészet, mint a természet utánzója.

Nem okvetlenül szükséges vizsgálunk a phrenologusok és physiognomusok tanait, hogy e tekintetben, a jellemzést illetőleg, tisztában legyünk az arczvonások s általában az egész test milyenségének jelentőségével. Gall és Lavater nélkül is tudjuk, hogy „az arcz a lélek tükré”, melyben ennek tulajdonságai, természete és vonásai nyernek kifejezést s néha oly biztosan következtethetünk e tükörből a lélekre, hogy meg tudjuk határozni — legalább nagyjában és hozzávetőleg — az érdekelt személy jellemét. Az arczok s általában a személyek lemásolása akkor lesz hű az eredetihez, ha az arczon visszatükröző eme lelki sajátságok lehetőleg felismerhetők a másolaton. S midőn mi arra vállalkozunk, hogy valamely személy arczát fényképészeti úton lemásoljuk, első sorban eme charakteristikus vonások kellő érzékeltetését tűzzük ki főfeladatul.

A jellem kifejezése, megbizható és hű visszaadása volt mindig és lesz ezután is minden reproductio czélja, úgy egyeseknél, mint a csoportoknál. Ez a jellem azonban nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a másolás többféle intentióval történjék. Lehet ugyanis a jellem tárgyilagos, alanyi, nemzeti és absolut; ezeknek mindegyike lehet a másolás czélja oly formán, hogy egyik vagy másik részletesebb kidomborítása alkothatja célunkat.

A tárgyilagos jellemet illetőleg elmondhatjuk, hogy tulajdonképen ebben sarkallik az arczfényképezés legfőbb s úgy szólván egyetlen feladata, mert — nem tekintve a néha mellékesen élénk szabott specialis jellemzést — a személyek megörökítése szorosán véve érdekelt feleinknek kívánságára történik, kik birni óhajtják annak a képmását, kit a baráti és rokoni kötelék hozzájuk fűz s oly alakban, úgy adva vissza az arcot, a mint őt ismerik, jellemének tisztán tárgyilagos, illetve alanyi nyilvánulásával arczán.

E tekintetben a fényképezési helyes állítás aesthetikai követelményein kívül főszóly a természetes állásra van fektetve, mert csak a kellő nyugalom alkalmával tűnhetnek fel előttünk azok a vonások, melyek a jellem érzékeltetésére vonatkoznak. A fényképész részéről a helyes alakítás, a leveendő személy részéről pedig az egész test, de főleg az arcizmok nyugalma az expositio ideje alatt: azok a föltételek, melyek nélkül tárgyilagos jellemzésről szó sem lehet a képen. Mert hát tulajdonképen mit is értünk mi tárgyilagos jellem alatt? Semmi egyebet, mint a leveendő személynek oly képmásolatát, mely képen az arcz a lélek tükre legyen, telve eleven-séggel, az arcizmok és vonások élénk visszatükröződésével és hiven, a megszólalásig hiven az eredetihez. Ha ugyanis a kérdéses személynek képmásolata oly világos és annyira sikerült, hogy az arczról úgy szólván útba igazító magyarázat nélkül le tudjuk olvasni lelki tulajdonságainak némelyikét (pl. a természetes vidám kedélyt, a szenvedélyes hajlamot, a hosszas bánat vagy szenvedés okozta nyomokat, a kor barázdáit stb.), sőt néha az egész jellem kifejezése is élénk tárul a képen: akkor a jellem tárgyilagos lesz, mert csak és csupán az individualis vonások tűnnek fel előttünk, háttérbe szorulván a szigoruan nemzeti typus s az abszolút jellem. Midőn az apparatus elé ültetjük vagy állítjuk alakunkat, kit bármely nemzettest kebeléből választhatunk, az az egyetlen czél vezérel munkánkban, hogy róla hű másolatot vegyünk, tehát hogy a tárgyilagos jellemet eléggé élénken tükröztessük vissza képünkön. Ha az aesthetikai szempontok határai közt ez szembeötlőbb idealisálás nélkül sikerül, akkor utánoztuk a természetet, jó másolatot alkottunk és — mint egy német szakember is mondja — „lelki munkánkat produkáltuk gép segedelmével.“

Az állítás- és alakításról szólva, később visszatérünk még részletesen e tételre, most azonban csak annyit kell tudnunk, hogy bármely személy testének, de főleg arczának hű mása egyúttal az alak tárgyilagos jellemének visszaadása is.

Vannak aesthetikusok, kik a tárgyilagos jellem szereplését és másolását a kezdetleges művészi alkotások korába helyezik, a mi-

kor még ugyanis a művészek csak korlátolt alkotással, helyesebben utánzással léphettek föl s a nemzeti és abszolút jellemvonások fel-tüntetése már jóval későbbre, a haladás korába esik. Sok igaz van e szavakban s egyéb másoló művészetre (pl. a főtésre) alkalmazhatók is, de nem a fényképészetre, mert míg a művészeteknek sokszoros kísérleten kellett átmenni, míg idővel a nemzeti, majd az abszolút jellem mását adhatták vissza: addig a fényképészet e tekintetben kezdettől fogva cosmopolita volt. A festő első sorban hazáját tanulja ismerni, annak a darab földnek mozgó alakjai és néma tájai töltik be lelkét, melyen él s így természetes, hogy környezetének, nemzetének jellemvonásait nyomja rá ecsetje a vászonra. A magyar szobrász semmi esetre sem kezdi munkáját az indiánok vagy eszkimók alakjain, hanem a magyar fajon és az élettelen követ nemzeti jellegű alakká faragja ki, mert ez érinti legközelebb lelkét.

Ezt a kört illetőleg a fényképészet teljesen cosmopolita, mert a nemzeti jelleg producálása csakis abban az esetben válhatik feladatává, ha erre a célra külön specialis megbízást kap s ha fajunk népeletének viselkedését, testtartását, tipikus nemzeti arcvonásait, szóval nemzeti jellegét s közvetve jellemét kell bemutatnunk. Ámde — mondhatná talán valaki — úgy tapasztaljuk a mindennapi életből, hogy a mi fényképészetünk a magyar jellem visszatükrözésére, a hazai tájak lemásolására és a nemzeti viselkedés producálására vállalkozik. — És a ki ezt állítja, annak teljesen igaza van, mert a mi fényképészetünket valóban a magyaros és nemzeti törekvés jellemzi. A magyar alakok lemásolására vállalkozik s így a nemzeti jellem érzékeltetésének válik eszközévé. Csakhogy a magyar fényképészek — válaszoljuk mi a főntebbi megjegyzésre — éppen úgy visszaadnák a francia vagy olasz jellem jelentős vonásait, mint a magyar nemzetét, ha az apparatus elé esetleg idegen nemzetbelit állítanánk. A fényképészet tehát csak annyiban lehet a nemzeti jellem másolója, a mennyiben egyes nemzet fiai fényképészekké lesznek és hazájukban állanak ez iparművészet szolgálatába. Ha azonban ezek idegen nép, más világrész területére lépnek, megszűnik munkájuk az ő nemzetük jellemének tolmácsolója lenni a fényképek által és az idegen nép alakjait másolják le, hasonló eredménnyel. E tekintetben tehát a fényképészet soha sincs kötve a szoros értelemben vett nemzeti vonások visszaadásához, mert nála a nemzeti jelleg mellékes, kivéve azt az esetet, ha erre specialis megbízást kap. „Művész hazája széles e világ“ — mondja a költő s ez nagyon rá illik a fényképészetre is, mely nem egy specialis nemzet, hanem az egész emberiség szolgálatába szegődött.

A közös emberi vonások visszaadása! Ez a fényképészet jel-szava s mint a legnagyobb mértékben cosmopolita, szolgálja az em-

bereket, kiknek tisztán tárgyilagos jellemvonásait szándékozik a képen lemásolva velünk megismertetni. Egy sikerült fényképen első sorban a közös emberi vonások kereshetők, melyeknek egyéni mellékreszei a tárgyilagos jellemet adják; a nemzeti vonások pedig csak harmadrendűek. Az alanyi jellem megörökítése lehet csak czélja az alakok lefényképezésének s e jellem talán azonosnak is tekinthető a tárgyilagossal, mert mind a kettő az előttünk álló alak egyéni sajátságait, lelkének specialis tulajdonságait tárja elénk az arcvonások hű másolásával. Ha néha azután az ilyen alanyi jellemet másolatban bemutató arczkép a nemzeti jellemnek kifejezője is, az már mellékes dolog, mert a főczél csakis a kérdéses személy hű lefényképezése volt.

(Folyt. köv.)

A chlorezüst-albuminpapiros-képek színezéséről.

Ez eljárásról nagyon ritkán emlékeznek meg folyóirataink, de ez nem azért van, mintha már teljesen kimerítve volna, hanem azért, mivel a száraz eljárás gyors fejlődése eddig csaknem minden erőt igénybe vett. De most miután már ez mindenféle általánossá vált: egyebek között a pozitív-képek különböző készítése módja is előtérbe kezd jönni s méltán, mert a negatív-képek előhaladása a pozitív-képeit sok tekintetben jóval túlszárnyalta.

Nem régen azt mondtuk egy alkalommal, hogy nem telik el három év, s a chlorezüst-albuminpapiros helyébe a chlorezüst-gelatine-emulziós papiros-képek fognak lépni. Tapasztalataink útján azt állíthatjuk, hogy az utóbbi eljárás most is már teljesen készen áll arra, hogy az elsőnek helyét akármely pillanatban elfoglalhassa. Ámde ezzel is éppen úgy vagyunk, mint a száraz eljárással eleinte valánk, mert habár beláttuk is annak nagy előnyeit, a régi megszokott mellett kardoskodtunk addig, míg a kard némelyikünk nyakát nem kezdte csiklandozni. Tapasztalhatták t. olvasóink, hogy minden módot megkísértettünk arra, hogy a bromez.-gel.-em.-féle száraz eljárás minél gyorsabban általánossá váljék közöttünk. Lapunk megindításától fogva a megnyit ezért küzdöttünk: úgy fogunk igyekezni a chlorezüst-gelatine-em.-papiros-képek gyors életbeléptetéséért is; mert mindenféle szaklapnak legfőbb hivatása, hogy a mely pályának személyesítője, közvetítője, a művelt világ gyors mozgalmait figyelemmel kísérvén, minden hasznost megragadva olvasóival mindazokat közölje, melyek szorgalmas megfigyelése, kísérletei után teljesen hasznosaknak bizonyultak. Ilyen hasznos és biztos eljárás a chlorez.-gel.-em.-papiros-képek készítése is, melyet t. olvasóink becses figyelmébe még elég korán azért ajánlunk melegen, hogy idejük legyen ez új eljárás túlszárnyalásától s tetemes anyagi veszteségtől magukat megóvni, mert ez eljárás egyszerűsége

mellett ősös is lévén, megtörténhetik, hogy a képek árát még az eddiginél is lejjebb nyomja. De míg ez bekövetkezhetnek, a régi eljárást, már csak azért is javítanunk kell, mert ez kisebb megrendeléseknél még nagyon sok ideig életben marad.

Sokan hiszik, hogy ha sós albuminos papirosuk a legnevezetesebb czégtől való, s ezüsfürdőjük tiszta s elég erős: minden kellék meg van arra, hogy a copirozó teljesen kielégítő szép képeket készíthet nekik. Pedig mindezek mellett gyakran megmagyarázhatatlannak látszó akadályok támadnak arra, hogy ha a képeknek elegendő erejük van is, de színök kellemetlen fakó-piros, habár több perczig fölmelegített aranyoldatban színeződtek is. Hol keressük ilyenkor a hibát?

Nézzük ezüsfürdönket az „Argento-meter“-rel, s ha az 10%-ot mutatván tiszta, s edénye fenekén szénsavas ezüst csapadék van: a hiba nem innen származhatik; valamint a papirosok fűrésztésétől sem, ha a papiros fűrésztés előtt nem állott nagyon száraz helyen, ha 3 percznél sem több, sem kevesebb ideig nem usztattuk azt, s kiszáradását mérsékelt melegben eszközöltük. Ámde támadhat a hiba a képek színezés előtti kimosásától is, ha nagyon lágy vizet használunk s egyszerre sok képet mosunk ki benne: a képek szívárványosak lesznek; valamint akkor is, ha a víz nagyon kemény lévén, sok savat tartalmaz. Tehát mind a két esetben sok vízben kevés képet mossunk; s az első esetben jó ha a lágy vízbe minden literhez egy kávéskanálnyi házi sót adunk s feloldása után ezt használjuk a képek első mosásához. A sótól azonban nagyon jól ki kell — 3—4-szer megújított vízzel — mosni, mert ha az aranyoldatba sok házi só vagy különösen akármily csekély rögzítő natron jönne: a képek kellemes színt nem nyerhetnek; tehát a főntebbi baj legtöbbszörre innen szokott származni. Vannak azonban még más okok is: ha az ezüsfürdőt minden benne usztatott papiroslap után föl nem zavarjuk, ha a már megezüstözött papiros két napnál idősebb és vagy igen nagy meleg, vagy igen nedves helyen tartatott; ha az idő nagyon vizenyös s a kép sok ideig kopirozódott. Azért nagyon hasznos az ezüstözött papirosokat olyan itatós papirosban vagy könyvben tartanunk, melynek lapjait előbb 1 : 50 arányú szénsavas natron-oldatban áztatván megszáritottuk. Az ily könyvben mind az ezüstös papiros, mind pedig a rá kopirozott kép két-három napig is megtartja fehérségét. A megbarnult ezüst papiros vagy kép, nagyon nehezen színeződik. Nyári nagy melegekben jó, ha a kopirozó rámkba tölteléknek szénsavas natron-oldatban áztatott s jól kiszáritott itatós papirost használunk. A képek színezésénél végül még arra kell ügyelnünk, hogy a hely légmérsékéhez képest a mosóvíz s más folyadék is ne legyen sokkal hidegebb; mert ez, nemcsak a képek színére hat, hanem a képréteg felbodrosodására is, ha rögzítő natron s a mosó víz az aranyoldatnál sokkal hidegebb vala.

Ha az előadottak szerint járunk el: a sokféleképpen készíthető aranyozó oldat akármelyikével is kitűnő szép színű képeket nyerhetünk. Igaz ugyan, hogy a hányféle az aranyozó, annyiféle színt kapnak képeink benne, tehát izlésünktől függ, hogy milyen aranyozót választunk. Ámde ezt csak kísérlet

után tehetjük azért, mert elein soha sem tudhatjuk: vajjon papirosunkon az albumin chlorammoniummal van-e vegyítve, vagy chlorbariummal, mivel a képek színére mindenik különböző hatással van. Ezért helyesnek véljük néhány aranyozóoldat készítésének közlését.

1. Chlormészszel és eczetsavas natronnal:

Chlormész	3 gramm,
Eczetsavas natron	8 "
Szénsavas natron	8 "

E savakat üveg- vagy porcellán-mozsárba törjük, miközben kevesenkint 100 ccm. lepárolt vizet vegyítünk bele. E vegyítékből 1 liter vízbe 5 ccmt adunk s $\frac{1}{4}$ g. chloraranyot. Ezt reggel kell így összevegyítnünk, hogy estve felé színezhessünk vele. Egy liter ily aranyoldatban 100 db. visitkártya nagyságú képet lehet színezni egy óra alatt; ha az adottnál félannyi vizet veszünk: rövidebb idő alatt is. A képek ebben bíbor-feketésbarnák lesznek.

2. Szénsavas-meszes színező:

Víz	1 liter,
Chlorarany	1 gramm,
Szénsavas natron	15 "
Szénsavas mész	5 "

Tizenkét óra mulva színtelenné válván, használható; kellemes kékes-bíborszínt ad.

3. Czitromsavas színező:

Víz	1200 ccm,
Kétszer szénsavas natron	20 gramm,
Czitromsav	4 "
Chlorarany	1 " BÍBOR-LILASZÍNT AD.

4. Phosphorsavas natron-színező:

Víz	1 liter,
Phosphorsavas natron	15 gramm,
Chlorarany	1 "

Színezés előtt legalább egy órával előbb kell készítnünk. Bíbor-lilaszínt ad.

5. Benzoë-savval:

Víz	1 liter,
Szénsavas natron	5 gramm,
Benzoë-sav	10 "
Chlorarany	1 "

Kellemes meleg színt ad.

7. Wolfram-savas natronnal:

Forrópontig hevített víz	3 liter,
Wolfram-savas natron	20 gramm,
Chlorarany	1 "

Kihülése után használható; barnás bíborszínt ad.

7. Boraxsal:

Víz	1 liter,
Tűzben olvasztott és tört borax	20 gramm,
Chlorarany	1 „

Lila-piros színt ad.

8. Eczetsavas natronnal:

Víz	1 liter,	
Chlorarany	1 gramm,	
Eczetsavas natron	30 „	Fekete lilaszínt ad.

Egyszerű s biztos színező végül a következő:

- a) 6 gr. chloraranyat 500 ccm. vízben oldunk;
- b) 30 gr. (tűzben olvasztott s tört) boraxot 500 ccm. vízben oldunk melegben és
- c) 10 gr. vegyileg tiszta egyszer szénsavas natront 250 ccm. vízben oldunk hidegen. E három a) b) c) oldatot mielőtt belőle használatra vegyítnénk, legalább egy nappal hamarabb kell előre készítnünk.

Használatra így vegyítjük:

a) oldatból	25 ccm.
b) „	40 „
c) „	5 „

Lepárált víz 500 „ Ezeket színezés előtt legalább $\frac{1}{2}$ órával kell hamarabb összevegyítnünk; kellemes bíborbarna színt ad

Veress Ferencz.

A fényképészeti állítás, mint képzőművészet.

(Kühn Walter után).

A személyek lemásolása a fényképészet feltalálása óta, de különösen ennek technikai jelentős javítása után oly általánossá lett, hogy szinte a ritkaságok közé tartozik, ha a művelt tartományokban valaki ily módon nem örököltette meg alakját. Régebben csak az anyagilag tehetősek kívánsága volt az, hogy magukról képet készíttettek, ma már azonban a társadalom minden rétegében lehetségessé vált ez a fényképészet elterjedésével.

A fényképészet feltalálása az arcképezés előállításának módját egészeu más térre vezette s így természetes, hogy a korábbi methodusoktól is lényegesen különbözik. A fényképészet feltalálása előtt a képek előállítása főstés nagy segedelmével történt, és pedig kézi munkával, a gépies eszközök segítségével vétele nélkül. A mit a szem látott s a mint ezt a lélek felfogta, azt is úgy adta vissza a kéz. Ezzel teljesen ellenkezőleg dolgozik a fényképész gépjével, melyet összeköttetésbe hoz a lemásolandó alakkal és úgy nyeri meg a kívánt képet. A különbség tehát a festő és fényképész arcképe közt abban áll, hogy

a festőtől előállított kép az ő lelki munkájának productuma keze által, a fényképészről felmutatott kép ellenben az ő lelki munkájának productuma gép által.

Ezt a különbséget feltüntetni a festő és fényképész közt, vonatkozással az arcmásolás mindkét előállításának módjára, ezeknek közelebbi megvilágítására, nem különben azoknak a hátrányoknak és előnyöknek kimutatása, melyek a fényképész gépies munkája következtében mutatkoznak: jelen cikkünk feladata lesz.

Az első és legfőbb követelmény, melyet az arcképnél okvetetlenül megkívánunk: ennek hasonlósága a lemásolt személyhez. Itt a fényképész teljes előnyben van gépjével, mert képe tiszta tükörképe az érdekelt személynek, vagyis a leghivebb és leghasonlóbb kép, minőt csak gondolhatunk.

Ha a fényképezési apparatus helyesen van beállítva, úgy a kép erősen és prespectivai hibák nélkül látszik a matt lapon és ha az ülő személy a levételnél az expositio alatt nem mozdult meg, úgy a lap előidézésénél erős kép mutatkozik s ennek a tükörképnek föltétlenül hasonlítani kell az eredeti alakhoz.

A technikai szabatoság ellenére azonban képünk még sem lehet oly hatásos, mint a főstmény, mert nálunk annak a factornak működése lép előtérbe, hogy a spectrum különböző színeit még eddig nem áll hatalmunkban visszahozni. A hasonlóságot illetőleg azonban ez a körülmény nincs nagy mértékben kárára képünknek, mert a hibásan alkalmazott és túlságos retouche pl., mely hiányos rajzismeret folytán állhat elő, sokkal többet érthet a hasonlóságnak.

Az arcképnek továbbá nemcsak erős tükörképnek, hanem szellemileg elevennek és a megszólamlásig hűnek kell lenni. Ily módon kell a képnek oly benyomással lenni ránk, mintha megszólalna, vagy mintha ezzel, mint élő személylyel beszélhetnénk. Elevennek és az élethez hűnek kell lenni a képnek, vagyis a lemásolt személy egyéniségének kell a képen kifejezve lenni. Sőt ezen tulajdonságokon kívül még a kérdéses személy kellemes tulajdonságait is ki kell fejeznie, hogy előnyösnek, kellemesnek és sikerültnek lássék. Ezek azok a feltételek, melyeknek kivétel nélküli betöltése egy jó arcképnél okvetetlenül szükséges.

A fényképezésnek sok nehézséggel kell küzdeni, ha olyan fényképet akar előállítani, mely eleven, vagyis hű. Ezek a nehézségek pedig apparatusának kezelése módjai s az alak dispositiói szerint szaporodnak. Nagy előhaladást tett bár a pillanatnyi fényképezés, mindazáltal az arcképek készítését még sem tökéletesíthette még annyira, mint kívánatos volna. Itt az atelierben készített levételekről van szó; ha ezekre nézve az átlagos és középszerű expositio idejét vesszük, úgy 5 mp. elég rövid időtartam lehet. Ámde nem könnyű 5 mpercig is nyugodtan, tehát egészen természetesen és oly csöndesen ülni, mint a hogy a fényképezéshez elengedhetlenül szükséges. Kivételeknek kell tekintelnünk a gyermekeket, kik nem tudják felfogni azt, a mit tőlük a fényképezésnél kívánunk, és a színészeket, kik működésüknél fogva úgy szólván

uralkodnak arcizmaikon. Másoknak vajmi ritkán és nehezen sikerül ez a szükséges nyugodtság, mely úgy szólván mimikai ajándék, mert a képen mindig erőltettség, kényszerűség és keménység látszik. Úgy szólván mesterkelt tekintet az, mely a leveendők arcán az expositio ideje alatt sokszor észlelhető; mert látszik rajta a törekvés, hogy az arcz vidám és nyugodt legyen, valójában pedig meg sem közelíti a természetes tekintetet. Ez a mesterkelt tekintet rendszerint oly mosolyban tetőzik, mely a legtöbb személynek egész életében nem volt tulajdona, így tehát teljesen ellentétben áll a szükséges hatással, tetetettnek, fagyosnak, fanyarnak és kellemetlennek látszik s néha egész az unalmasságig mehet.

Ebben nyilvánul a nagy különbség a festő és fényképész között s ez világosan mutatja, különösen az utóbbi körülmény, hogy a fényképész gépje miatt akadályozva van abban, a mit a festő szabad kézzel elérhet. Festő és fényképész; mind a kettő megfigyeli alakjait és azon fáradozik, hogy a legkedvezőbb motívumot találja el az arczépezéshez. Csakhogy a festő a maga megfigyeléseit mindenkor fixirozhatja és kedvezőleg úgy változtathatja, a hogy képjére előnyösnek találja; a fényképész ellenben nem nélkülözheti alakjának közremunkálását az expositio idejére, mert e nélkül a leggyakorlottabb fényképész sem tud szép művet producálni.

(Folyt. köv.)

Szabadon fordította: Turul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pista barátom keservei.

(Siralmak).

Tekintetes Uram!

Ha nincs nekem egy sorsüldözött jó barátom, a ki a vele történt kellemetlenségeket nekem megírja, bizony alighanem a desentorságra adtam volna a fejemet ebben az október hóban is.

De hát az én barátom a legválságosabb napokban segítségemre jő s ír nekem egy nagy levelet (szokása szerint stempli nélkül), s abban elpanaszolja keserveit, szomorúbbnál szomorúbb helyzetét, úgy hogy én sietek ezt a lapban levő felhasználás végett szerk. úrnak (szintén stempli nélkül) elküldeni.

A levél így szól:

„Kedves barátom!

Ha van még benned a felebaráti szeretetnek egy pislogó szikrája, úgy hulló könnyek közt fogod e leveletem végigolvasni.

Barátom! én sorsüldözött ember vagyok.

Az ég féltékeny feleséggel akart büneimért előre is büntetni s most még oly helyzetek közé is sodort, hogy valóban kétségbe kell esnem.

Gondold csak. Szent-Mihálykor elhagyva régi jó lakásomat (a feleségem miatt, a ki az ugyanott lakó 70 esztendőös öreg kisasszonynyal való bizal-

maskodással gyanúsított), átköltöztem egy másik lakásba, a mely nem volt ugyan jobb az előbbinél, de a házi béke kedvéért mit meg nem tesz az ember!

De ó fátum! A házi béke itt sem lehetett tartós. Az ördög itt is megjelent egy fényképész személyében*) s újra elleneni ingerelte a feleségem haragját, a mely mint zúgó áradat csapkod most körülöttem.

De tartsuk meg a sorrendet. Lakott velem együtt a házban egy öreg kisasszony (úgy látszik engem az átok mindig öreg kisasszonyok képében ér utól) s ez az öreg kisasszony nagyon, de nagyon szeretett beszélgetni. S mivel más beszélő pajtást nem talált, mint én, folyton rám lesett s ha aztán egyszer elcsiphetett, jaj volt az én szegény fejemnek és háromszoros jaj füleimnek!

Épen ezért én kerültem, mint az ördög a szentelt vizet s egyszer már azt is mondtam neki, hogy énnekem örülesi rohamaim szoktak lenni s ilyenkor nem nézek se Istent, se embert, hanem a ki hozzám legközelebb áll, azt megszurkálom egy késsel irgalmatlanul. Azt hiszed, hogy elszaladt e gyöngéd fölfedezésre? Még jobban hozzám simult s én attól rettegetem ilyenkor, hogy ha ilyenkor rám találja nyitni az ajtót a feleségem, hát szomorú lesz a hajnali csillag.

Egyszer el is mondtam az én öreg kisasszonyomnak helyzetem tarthatatlanságát, leföstem előtte a feleségem féltékenységét, fölfedeztem neki azt, hogy feleségem mindig vitriolt hord a zsebében, s a mely nőt velem társalkodva talál, azt rögvest egy kis vitriol fürdő gyönyöreiben részesíti.

Rám se hallgatott. De még nevetett a szívtelen az én kétségbeesésem. Gyönyörködött kinaimban.

Annyit azonban mégis megtett, hogy ezentúl olyankor keresett föl, mikor a feleségemet hazuról távozni látta. Így ment ez sokáig s én utóbb — beletnyugodva böles rezignációval a változhatatlanba — egészen beletörődtem a helyzetbe, hiszen feleségem nem tud róla semmit s így miért aggódnám?

Egyszer épen az utcára nyíló ablakomba kikönyöklöve, az utcán járókelőket szemlélgettem, midőn coszogó lépteivel megjelent a hátam mögött az én gonosz szellemem s vállaimra téve kezét, egész bizalmasan mosolygott a szemeim közé s kezdte a napi eseményeket traktálni.

Visszahúzódtam a szoba belsejébe rögtön, nehogy meglássák ezt a bizalmas helyzetet az utcán járókelők s rászántam egy fanyar félórát a vén kisasszony pletykáinak végighallgatására. Félóra mulva is csak úgy tudtam kilátpátolni tőlem, hogy homlokomra csaptam, mintha most jutott volna csak eszembe, hogy Pali barátunk most tartja esküvőjét. No, erre fölugrott és elsietett. Egy esküvő az ő jelenléte nélkül meg sem történhetik, ki pletykázná el akkor az ott látott- és hallottakat?

Másnap (ó boldogtalan óra!) bejön a feleségem hozzám. Tekintete vészjósló volt, ajkainak két széle kicsucsorodott, a mi nyilván vihart jelentett nála. Nem csinált szónoki bevezetést, hanem mint Cicero egykor Catilina ellen, úgy ő is egyszerre a dolog közepébe markolt.

*) No, no! Szerk.

Izlelítőül álljanak itt pár szavai:

— Ó, te életem gyilkosa, te feleségkínzó, te hűtelen vadállat! Hát te gyantlan és ártatlan hű feleségedet ily gyalázatos módon csalod még hűtlenül a háta mögött?! Ó te, te . . .

Sok volna a szóáradat folyamát csak rövid kivonatban is közölni.

Én bámulva tekintettem rá s azt kértem szorongva:

— Hát ugyan mi bajod ismét?

— Mi bajom? Ó a lelketlen, még kérdezni mer. No hát tekints ide!

Egy fényképet tartott élém.

Ránéztem, és — —

— — és a hajam szálai is égnek meredtek. Azon a fényképen én voltam látható, a mint az ablakon kikönyökölök, hátam mögött állt bizalmas mosolyával az én vén kisasszonyom, karját vállamra fonva.

Ó borzalom!

— Ki tette ezt?! Hörgém kétségbeesve, elkeseredéssel.

— Ki tette?? Hát te tetted, hűtelen! A fénykép nem csal! Ó én megsalt hű nő! Ó én szerencsétlen!

Szólni sem tudtam bámulatomban. Kirohantam s csak most láttam meg, hogy velem szemben egy fényképész lakik, a ki ablakából egész gonosz kényelmességgel fényképezi le az utcán és a szomszéd ablakokban megjelenőket.

— Hah! átkozott! Kiáltottam s magamon kívül száguiddottam föl és le a város utcáin.

S már most gondolhatod, kedves barátom, szánalmas helyzetemet! Pokol az életem minden órája a feleségem miatt.

Tőled kérek tanácsot, mit csináljak a feleségemmel, mit tegyek a vén kisasszonynyal (a kit különben pártfogása alá vett már az asszony) és mi-féle halálammal végezzem ki azt az ördögküldte gonosz fényképészt?

Írj azonnal és szánd elkeseredett barátodat — Pistát.“

*

Eddig a levél. Ehhez kommentár se kell.

Irtam volna neki, hogy törje kerékbe azt az álnok fotografust, ha biztos volnék abban, hogy nem épen kedves szerkesztő úr. . . .

De hallgassunk erről addig, míg nekem nem nyilatkozik határozottan. S addig várok, hátha még egy újabb levele is érkezik az én Pista barátomnak a további fejleményekről. Ha ír — mit hiszek — szintén megküldöm önnek, gyönyörködjék pokoli művében.

Áspis.

A gelatine-emulsió-eljárás műkedvelők részére.

(Többek nyomán).

(Folytatás.)

Az eddig előadottakból megtudhattuk, hogy emulsiót miként s hányféleképpen lehet előállítani haszonnal; ehhez azonban még meg kell tudnunk, hogy ha az emulsiót főzéssel vagy füllesztéssel állítjuk is elő: mennyi ideig tartson főzése vagy füllesztése? hogy a határt egyik móddal se léphessük át,

hogy később fátyolosság vagy érzékenytelenség, tehát a két szélsőség egyike se fordulhasson elő. Erre, tudtunkkal, Eder doctor mulatott módot legelőször azzal, hogy például ha főzéssel állítjuk elő emulsiókat: minden 5 percnyi ideig való főzés után az emulsióból — üvegpálczáat mártva bele — két-három csöpöt tiszta üveglapra hullatván, elterjesztjük s gyertya vagy petroleum világánál nézzünk rajta keresztül: legelein az emulsió — mielőtt főznénk — piros narancsszínű; később — 5 percnyi főzés után — e szín világosodni kezd; még 5 percczel tovább narancs színe zöldesbe, s végül kékes halványzölddé valik, midőn az emulsió már elegendő érzékeny lett. Hogy az emulsió e szint főzéssel hány perc- és füllesztéssel hány óra vagy nap alatt éri el: az — a mint a maga helyén már említettük — a gelatine és a savak tulajdonságától függ. Ily kísérletet csak ismeretlen anyagokkal kell tennünk s ekkor is csak egyszer; s ha a kísérlet kielégítőleg sikerült: ugyanazon anyagokkal, ugyanannyi ideig való főzéssel vagy füllesztéssel mindig az első kísérlethez hasonló jó minőségű emulsiót készíthetünk. Például, ha főzéssel 18 perc múlva lett az emulsió kékes világos zöld: mindig annyi ideig főzzük és nem tovább, különben bíbor kékes lesz és durva tömecsű, midőn okvetlenül fátyolosság lép elő. Mielőtt eljárásunkkal tovább haladnánk, laboratoriumunk világításáról kell még keveset értekeznünk.

Mióta a száraz eljárás gyakorlativá lett, ama színekről, melyek az érzékeny lapok iránt legkevesebb hatással vannak, sokféle vélemény nyilvánult. E téren hét évi gyakorlatunk azt bizonyítja, hogy a legérzékenyebb lap a spectrum ultrabíbor színe iránt is érzékeny, ha huzamos ideig van kitéve annak; sőt oly színek iránt is érzékeny, melyek szemünkkel láthatatlanok. Ebből tehát az a szabály következik, hogy valamint a lapok behuzásánál, szárításánál és csomagolásánál, úgy a kasettába tételénél s ebből kivételénél: minél gyorsabban bányunk el, vagyis: még a sötét rubintpiros világosságnak is minél kevesebb ideig tegyük ki. E szerint minden szín között a sötét rubintpiros világosságnak van legkevesebb hatása a száraz lapra; tehát akár milyen sárga vagy narancsszín világosságnak csak akkor lehet kitennünk, ha az exponált lapot a vasoxalat-előidézőbe már bele mártván, a kép minőségét szükséges meghatározunk. Nem fölösleges tudnunk azt is, hogy az érzékeny száraz lapot előidézés közben a sötét rubintpiros világosságnak is csak addig tehetjük ki, — hogy el ne fátyolosodhassék — míg előidézése túl nem megy amaz időn, mely alatt behuzásakor, üveglapon, az emulsió megkeményedett. Ezért kell tehát az emulsióval behuzott üveglapot a sötét rubintpiros világosságtól is lehetőleg megóvunk akkor, midőn megkeményedésre a hideg márványlapra tettük.

Ha az előadott módon készült száraz lapjainkat valamely festőanyag oldatával orthochromátikussá akarnánk tenni fűrésztéssel: a sötét piros lámpát, műveletünktől minél messzebb kell tennünk annyira, hogy csaknem egészen sötétbe legyünk. Mi megtettük ezt egész sötétben is, miután előbb piros világosságuál mindent előre elrendeztünk. Önkényt érthető, hogy az orthochromá-

tikussá tett lapokat, exponálás előtt, olyan színű világosságtól kell leginkább óvnunk, a milyen szín iránt tettük érzékenyekké.

Mindnyájan tudjuk, hogy az a valódi szép fénykép, melyen az árnyéklatok egyenletesen vannak elosztva, úgy hogy legsötétebb részeiben is tisztán ki-vehető a rajz. Ámde ha a leveendő tárgyon az uralkodó szín sárga, vörös, vagy sötét zöld: a közönséges száraz lap hiba nélküli képet nem adhat, a nélkül hogy túlságos megvilágítása miatt, a positiv-kép világos részei laposak ne lehessenek. Ha a leveendő tárgyon helyenként élénk sötétpiros, sárga és zöld szín vagyon, mivel e színek nem tevőlegesek, a positiv-képen rendesen annál feketébbeknek látszanak, minél sötétebbek valának, vagyis: minél kevesebb tevőleges fehér szín vala vegyítve azokba. Például borvirágos orrú arczról készült képen az arcz legkiülöbb része lesz túlságos sötét: az orr. Vagy ha oly tájképet veszünk le, melynek előterében sötétzöld fenyvestől körített fehér épület van: ha a lap túl nincs világítva, mielőtt a fák lombjának rajzolatja előjönne, az épület már elég, vagyis azon helyén az ezüst reductiójával a negativ-kép csaknem átláthatatlan lesz s a positiv-kép pedig túlságosan fehér. Ha pedig a lap megvilágítására kelleténél több időt veszünk: a fák lombozata szép és jó lesz ugyan, de az épület monoton. Ilyen szerűek lesznek ama kepek is, melyeket pillanatnyi idő alatt veszünk le, ha a leveendő tárgy sok, nem tevőleges színt tartalmaz. Ezért jó, ha amateur-eink is orthochromátikus lapokat használnak, melyek habár készen kaphatók, de sokkal jobb, ha magok készíthetik azokat. Némely száraz lapgyáros orthochromátikusnak hirdetett lapja exponálására sárga anyaggal festett collodiummal behuzott üveglapot ajánl, melyet — kávába foglalva — vagy a tárgylencse hátulsó részére kell alkalmazni, vagy a megvilágítandó laphoz hasonló nagyságút teszünk eléje a kasettába. Ily móddal azonban csak festményeket stb. lehet nagyon hiven 5—10 másodperc alatt másolnunk, de mozgó tárgyakat pillanatnyi ideig teljes lehetetlen azért, mert a sárga üveglap nagyon kevés tevőleges színt bocsát magán keresztül a közönséges világosságból. De ha az emulsióba, még üveglapok behuzása előtt, olyan festőanyagokat vegyítünk, melyek a sárga és piros szín iránt érzékenyek: momentán képeket is készíthetünk; mivel a fehér világosság nem szűrődik sárga üveglapon keresztül, hogy csupán a sárga szín érhesse a lapot, hanem közvetlenül a fehér szín is sugározhatik rá. Ámde mi még nem ismerünk olyan akármily tiszta festőanyagot, melylyel a kiszáradott érzékeny emulsió-réteg bizonyos időre túl változást ne szenvedhessen. Ezt akkor tudtuk meg, mikor többféle festőanyaggal tettünk kísérleteket és lapunk 1884-ik évi folyamában terjedelmesen közöltük. Az egy chlorophyl — „menta piperitá“-ból előállítva — az, mely az emulsiós réteget félévig sem változtatja meg. Tehát, hogy érzékeny lapjaink el ne romolhassanak: a festőanyagot nem vegyítjük az emulsióba, hanem a már kész lapokból tetszés szerinti mennyiséget festőanyag oldatában való fűrésztéssel teszünk érzékenynyé a sárga és piros szín iránt.

A sárga és piros szín iránt érzékeny festőanyag az anilin-féle festőanyagok között sokféle van, melyekkel eddigelé is már számtalan kísérletet tettek.

Tudtunkkal Vogel tanár vala az első, ki ebben hathatósan működött; utána Eder doctor mutatott fel legtöbb eredményt. Az azonban tény, hogy legelőször Párisban bocsátottak áruba orthochromátikus lapokat. Legújabban Bécsben az úgy nevezett „Fény vegyi hatása kísérleti laboratorium“-ban Mallmann F. dr. és Scolik K. feltűnő nevezetes kísérletet tettek, melyek ismertetésére szolgáljon „Az azalin“-ról tett közleményük; melyet folyó év május 4-ikén a bécsi fényk. egyesület gyűlésében adtak elő. Minthogy azonban czikkök bevezetése, valamint a vegyészetiileg meghatározott „azalin“ sajátzerű tulajdonságai s az őt helyettesíthető anyagok tanulmányozása — habár nagyon érdekes is, de mert nem tartozik ide, kísérletüknek csakis minket érdeklő részét adjuk elő.

Vogel tanár „azalin“-ját, melylyel orthochromátikus száraz lapokat készített, s melynek előállítását titkolta. Mallmann- és Scolik-nak a chinolin-piros és cyanin festőanyagok oldatának 1 : 10 arányban való vegyítésével sikerült pótolni, mely a titokzatos azalinnak nemcsak minden tulajdonságával, hanem hatásával is megegyez, sőt — a mint jó híreből eddig ismert Schumann nyilatkozik — felül is mulja azt. (Bővebben e mellékes tárgyról a „Vegyések“ közt szólunk. Szerk.)

A chinolin-piros és cyanin vegyítése, mely az „azalin“-nak felel meg, úgy áll, mint 1 : 10-hez. Két külön állandó oldatot készítünk: 1 gr. chinolint 500 ccm. alkoholban oldunk, ehhez 50 ccm-ert 1 gr. cyanin 500 ccm. alkohol-oldatából adunk. E vegyítéket valamint a cyanin-oldatot legjobb úgy nevezett „hyalith“-üvegedényben tartanunk sötétben.

E vegyítéssel, lapokhoz, következő két fürdőt készítünk:

a) Víz	100 ccm.
Ammoniak	1/2 "
b) Chinolin-piros + cyanin-oldat . . .	1/2—1 "
Víz	100 "
Ammoniak	1/2 "

Az a) fürdőben 2 perczig, a b) fürdőben legelőjebb 1 perczig hagyjuk a lapot, s megszártván, bizonytalan ideig tarthatjuk elváltozás nélkül. Megjegyzendő, azonban, hogy ez eljáráshoz különösen nagyon érzékeny lapok nem alkalmasak azért, mivel az ammoniak miatt fátyolosokká lesznek; legczélszerűbbek hozzá az olyan lapok, melyek Warnerke sensitometerje szerint 16—17 számot mutatnak; s minthogy a kereskedésekben levő lapok érzékenysége legtöbbször ilyen: tehát ez eljáráshoz csaknem mindenik alkalmas.

(Folyt. köv.)

Veress Ferencz.

A fényképészet történelme.

Írta: Veress Ferencz.

Első rész.

II.

Schulze és társai.

(Folytatás.)

Mindezen tapintatos és sokoldalú ismeretek segítségével végzett kísérletekből csalhatatlanul következik az, hogy Schulze nemcsak az ezüstsó érzékenységet ismerte már teljesen 1727-ben, hanem azt a napsugár behatásával és értelmes segítségül vételével irások másolatára is ügyesen fel tudta használni. „Éppen azért, a mit eddig még senki sem nyilvánított — úgy mond dr. Eder — Schulze az, egy német, kit úgy kell tekinteni, mint a fényképészetnek legelső felföldözőjét.“

A szorgalmas és az akkori tudományosság magas színvonalán álló Schulzet azonban csak pár évvel halála után is már egészen elfelejtették, munkálkodását érdeme szerint alig méltányolták. Ennek azonban igen valószínű, hogy nem a kor hálátlansága, hanem az az oka, hogy „Scotophorus pro phosphoro inventus seu experimentum stb.“ cz. művéhez nehezen juthattak s így tevékeny munkásságáról, valamint rendkívül nagy fontosságú felföldözéséről tudomást nem szerezhettek.

Beccarius, Scheele, Senebier, Davy, Heinrich, Link és Landgrebe nem, vagy ha igen, csakis melleleg és futólag említik munkáikban Schulzet. Priesley pedig az 1772-ben kiadott s „Az optika története“ czimű munkájában leírja ugyan a Schulze-féle vívmányokat és kísérleteket, de habár közel volt is még ahhoz a korhoz, melyben a fölfedezés tétetett, mégis időszámítási vétséget követ el azáltal, hogy Baccariust teszi Schulze elé, ez pedig éppen nem áll. Úgy szintén Fiedler is az 1835-ben megjelent „De lucis effectibus chemicis“ czimet viselő művében hasonló hibába esett. Az újabb szerzők pedig úgy látszik teljesen ignorálják Schulze műveleteit, munkáját egészen figyelmen kívül hagyják, de igen lehetséges az is, hogy művét nem ismerik.

Ezen időtájban, minden bizonynyal 1737 előtt, a higany só érzékenységet a nap sugarai iránt legelőször ismertette Neumann Gáspár. Neumann berlini tanár volt, született 1683-ban, meghalt 1737-ben. Nagyon sokat dolgozott, tetemes mennyiségű irományt hagyott hátra, ezek közt van egy „Praelectiones Chymicae“ czimű is, melyet Zimmermann adott ki 1740-ben Berlinben; e munkában az 1612-ik lapon a következő szavak olvashatók: „Bedencklich ist, dass der mercurius dulcis an der Sonne schwarz wird“, az az: „Meggöndolandó, hogy a calomel a napsugáron megfeketedik.“ Neumann a napvilágnak e sajátos hatását tovább nem tanulmányozta, noha ott, hol az ezüstsó-oldatról írt

megjegyezte, hogy ez a bőrt megfeketíti; arról azonban hallgatott és arra nem tett észrevételt, hogy itt a napsugár a főtenyész.

Ugyancsak 1737-ben Hellot a párizsi tudós társasághoz, melynek tagja volt, egy új sympaticus tintáról „Sur une nouvelle encre simpatique“ czímen írt értekezést nyújtott be; ezen értekezésében adja tudtól, hogy felhígított chlorarannyal eszközölt írás a levegőn néhány óra alatt sötét ibolyaszínű lesz; tehát Hellot nem azt mondja, hogy a világosságon lesz sötétté a szín, hanem a levegőn. Mondja továbbá azt is, hogy az ilyen tintával beírt papíron az írás szekrénybe zárva havokig sem tűnik elő; ez időn túl azonban mindinkább láthatóbb lesz. További megjegyzéseinek sorrendjén említi azt is, hogy ugyanezen jelenséget tapasztalta az ezüstsó-oldatnál is; nézetei tehát ránk nézve történelmileg fontosak. Az ily oldattal történt írás láthatatlan volt és csak három hónap múlva tűnt elő, a midőn ugyanis a szekrényből kivétellett. Ha pedig az írás után az illető papirdarab nem elzárt sötét helyre, hanem a napfényre tétellett ki, egy óra alatt sötét színben jelentek meg a betűk.

Hellotnál találkozunk tehát legelőször azzal a nevezetes adattal, hogy ezüstsó oldatban megáztatott papiros sötétben fehérszínű marad, a nap sugarán pedig már egy óra alatt sötét szürkére változik; továbbá ő mondja azt is, hogy az ily bemártott papír sötét helyen is változást szenved színben és mindinkább sötétebb lesz. Azonban a milyen helyes volt észrevétele e körülménynél, éppen oly ki nem elégitő magyarázása és okadatolása. Hellot ugyanis azt hitte, hogy a napfény csakis a savany elpárolgását segíti elő; azt vélte, hogy a légeny-savany mindig kevés ként tartalmaz, mely miatt — a savanynek elpárolgása után — az ezüst okvetetlenül megfeketedik, mert minden kénvegyület az ezüstöt megszokta feketíteni. Hellot különben ha másért nem is, de legalább az ezüstsó körül felmutatott vizsgálódásaiért megérdemli, hogy tiszteletben tartassék neve, mert így ő olyan láncszem történelmünkben, mely nélkül összefüggés nincs. (Sz. 1685. † 1766).

Tudva van mindnyájunk előtt, hogy a napsugár romboló hatással van a színes szövetekre, mert a mint közönséges meghatározással mondani szokták, e szövetek a napfényen megfakúlnak. E hatalmas és minden lépten-nyomon mutatkozó színváltozásról legelőször Dufay kapitány emlékezik meg és hoz föl közleményeket iratában, melyet 1737-ben terjesztett a párizsi akadémia elé. Ő ugyanis így nyilatkozik memoire-jában: „A sok példa közül, melyet fölhozhatnék, csak egy karmesin piros tafotaselyem-függőnyt említek, mely sok ideig ablakon függött; mindenütt, a hol a napsugár érte, színehagyott lett; ellenben ott, hol az ablak kereszt-foglalatai rá árnyékot vetettek, régi színe sokkal kevésbé volt megtámadva. Ezenkívül még az is mutatkozott, hogy ott, hol a függöny színehagyott volt a selyem is meg vala romolva, könnyen szétfoszlott; ellenben némely helyen, hol nem volt színehagyott, csak erővel lehetett szét-szaggatni.“ Ezt mondja Dufay kapitány a napfény hatásáról. (1698—1739).

Arra nézve, hogy a főstékek színét a napvilág tetemesen megváltoztatja, kétségkívül már a régi festő művészek is sok tapasztalatot gyűjthettek össze.

E mellett bizonyít Heracliusnak a XIII. évszázban írt s „A rómaiak festészetéről és művészetéről“ szóló munkája, melyben több oly színében megváltozó növény festő anyagot nevez meg, mint a krapplakot, tournesolt, drachenblutot, carmint, a brasilfából való lakkot és a szegfűből előállított festő anyagot. Ezen állítás mellett tanuskodik hasonlóképen Cennino Cennini is a XV. évszázban kiadott művével, melynek czime ez: „Könyv a művészetről, vagy értekezés a festészetéről;“ e munkában óva inti olvasóját a drachenblut-nevű piros festék használatától és így szól: „Tedd félre és ne sokat törődjél vele.“ A gummilackról pedig ezt mondja: „A levegő nagy ellensége ennek.“ Végül azután a sáfrányról, mely növény festő anyagot a régiak nagyra becsültek, tréfásan azt jegyzi meg: „Azon légy, hogy ez a levegőt — nem mondja: világosságot — meg ne láthassa, különben hamar elhagyja színét.“ —

(Folyt. köv.)

Veress Ferencz.

V E G Y E S E K.

Ismételve és tisztelettel kérjük azon t. olvasóinkat, kik előfizetésüket megújítani elmulasztották, de lapunkat továbbra is járni óhajtják, sziveskedjenek a díjt mielőbb beküldeni, hogy a lap szétküldése körül akadály ne fordulhasson elő.

Az „Azalin“ feletti harc csipős szavakban még mindig tart Vogel tanár, Mallmann és Seolik között: az első a két utóbbi ellen. Erről „A gelatine-em-eljárás műkedvelők részére“ című czikkünk sorozatában ezzel egyidejűleg emlékezünk meg. Hogy a berlini Vogel tanártól már huzamos időtől fogva úgy nevezett „Azalin“-tól orthochromátikussá tett lapok bocsátottak arusításra: minden t. olvasónk tudja; valamint azt is tudja, hogy V. tanár az „Azalin“ miként való előállítását nagy titokban tartván, csak magas árért juttatott hozzá, a ki lapjait, vagyis emulsióját maga akarta orthochromátikussá tenni. E közben a „Photochemiai kísérleti laboratorium“ Bécsben, Mallmann F. doctor és Seolik K.-tól életbe léptetettvén, szorgalmatos működéseket megkezdtek, s fáradságos kísérleteik útján rá jöttek, hogy az „Azalin“ a chinolin-piros és cyanin — 1 : 10 — vegyítékéből áll. Ezekből külön a következő állandó oldatok készíthetők előre: 1 gr. chinolin-pirost 500 ccm. alkoholban kell oldani, s ehhez 50 ccm.tert, 500 ccm. alkoholban 1 gr. cyanint oldván kell adni. A fentebbi vegyítéket, valamint a cyanin-oldatot sötétben, vagy a mi jobb, fekete — úgy nevezett hyalith-üvegedénybe — kell tartani. E vegyítéssel ők előbb fűrésztési kísérletet tettek és pedig következő módon: A száraz lapot előbb $\frac{1}{2}$ ccm. ammoniák és 100 ccm. vízfürdőben tartották 2 perczig. Ezután legföljebb 1 perczig: chinolin-piros + cyanin-oldat $\frac{1}{2}$ —1 ccm. viz, 100 ccm. ammoniák $\frac{1}{2}$ ccm. vegyítékben. E fűrésztéssel az eredmény kitünő vala, s orthochromátikailag igen természetes, hogy az úgy nevezett „Azalin“-lapokkal egyezett meg.

Őszintén meg kell jegyeznünk azonban, úgy mond, hogy e fűrésztési művelet-nél a Schumann-féle, a tisztán csak cyaninnal való eljáráshoz adott rendszabályt kell követni, azért, nehogy elfátyolosodott lapok támadhassanak. E fűrésztési eljáráshoz csak közepes érzékenységu — és leginkább ezüstéleg-ammoniak — és ammoniak nélkül, egyszerűen főzött emulsióval behuzott lapok alkalmasak. Hogy a chinolin-piros + cyanin-t mily arányban lehet az emulsióba kebelezni: más alkalommal közöljük. Végül azt jegyezzük meg, hogy miután Vogel tanár az „Azalin“ közreadásában magát visszatartotta, mi a chinolin-piros felfedezésben s ennek a cyaninnal való vegyítésében és mint sensibilisator alkalmazásában a prioritáshoz, elsőséghhez igényt tartunk. Ez, — s hogy az „Azalin“ magas arát krajezarokra szállították — vala a légfőbb ok, mely Vogel tanárba mérget annyira felfortyantotta, hogy Mallmann doctort és Scolik-ot nem éppen a legilledelemesebb kifejezésekkel megtámadván, letiporni akarta. Ámde Vogel tanár nem vette számításba azt, hogy mikor méltatlan haragját mérlegbe dobta, maga is ott volt, s a mint ő minél alább szállt: a megtámadottak annál magasabbra emelkedtek mindnyájunk becsülésében. Seolikot és Mallmann, mint olyakat üdvözöljük, kik a „Geheimniss-krämerei“-ok kiirtásán is működén, győzedelmet arattak maguk, pályánk s a tudomány maradandó dicsőségére.

A SZERKESZTŐ IZENETEI.

F—s L. Czikket — átdolgozva — a közlendők közé veszszük fel, hanem egy kis türelmet kérünk, míg rákerül a sor.

S—y Gy. A mikor csak terünk engedi közlünk belőle s így remélhetőleg eljutunk a végére is. Czikket, ha megüti a mértéket, bárkitől elfogadunk közlés végett, mert nem azt nézzük, ki írja, hanem mit ír? . . . Üdv!

Cs. G. M. Mikor b. levelit kaptuk, a hely már be vala töltve. Irni pedig kornyadozánk nem engedte. Eleitől fogva, irányunkba táplált jó indulatjáért vajha elég hálásak lehetnének. Üdv.

M. I. K. V. A lapot maga idejében pontosan postára adtuk, hogy nem kapta nem a mi hibánk. Tudósításával tüstént megküldtük másodszer is. Ha minden előfizetünk oly rendszerető volna, mint kegyed: hátralékosoknak nem kellene sokat lamentálnunk. Üdv.

G. G. S. Sz. Nem tudtuk, hogy S.-Sz.-gyön van. Brassóba A. A. úrhoz küldtük; pedig az a jó úr megtehette volna, hogy kegyedhez küldje. Másodszer is elküldöttük. Üdv.

A. B. Gz. Hogy jelen körülményeiben is lapunkat szorgalmasan jártatja, arra mutat: fényképészetünkől legalább elméletben elmaradni nem akar, helyesen teszi ezt, idővel nagy hasznát veszi; hasonló körülményekben bár így tenne mindenki. Isten önnel.

R. F. B. „Hallgatni arany“, ámde jót beszélni gyémánt.... Ne fullaszzon aranyba minket, hanem szórja felénk gyémántjait, ha máramarosi volna is, megelégszünk.... Üdv.

INGYEN - ROVAT.

Egy, minden tekintetben kifogástalan magaviseletú fiatal ember, ki mindkét nemű retouchálásában magát gyakorlottnak hiszi: november elsőjétől kezdve helyet talál t. Berky Dezső fényk. urnál Szathmáron, Deák-tér 13-ik szám alatt.

ELLINGER ILLÉS

Bromezüst-gelatine száraz lemez-gyára

Budapesten, Erzsébet-tér 7. sz.



ÁRJEGYZÉK.

Az alább felsorolt árak készpénz-fizetés mellett értendők,
csomagonként 10 lemezzel.

	frt	kr.		frt	kr.
9 : 12 centim.	1	20	18 : 24 centim.	4	75
12 : 15 „	1	75	21 : 27 „	5	80
12 : 16 „	1	75	24 : 30 „	7	75
12 : 16 ¹ / ₂ „	1	75	30 : 30 „	13	90
12 : 20 „	2	40	36 : 42 „	17	50
13 : 18 „	2	30	40 : 50 „	23	—
13 : 21 „	2	62	50 : 60 „	30	—
16 : 21 „	3	50			

A fentebbi nagyságok mindig készletben vannak,
ezeken kívül kívánatra bármely nagyságot szállítok.

**A csomagolásnál csak éppen elkerülhetetlen költ-
ségsímet számítom fel.**

TÜRKEĽ LIPÓT

fényképészeti cikkek gyári raktáraiban

Bécsben (I. Elisabethstrasse 3.) és Budapesten (Károly-utca,
Károly-laktanya 4. sz. bolt).

KAPHATÓ

MINDENNEMŰ FÉNYKÉPÉSZETI ESZKÖZ,

ú. m.: Objectivek, camerák, díszítésre szolgáló tárgyak, hátterek csinosan faragott butorok, emulsiós lemezek eredeti gyári árakon, nagyon jó minőségű albumin- és carton-papírok, díszesen kiállított cartonok és hevíthető simító gépek.

Tiszta és biztos hatású vegyszerek.

Bécsi passepartouk

saját budapesti gyárában minden nagyságban 24 óra alatt elkészítetnek.

10—12

Dr. HEID, Bécs. (III. Hauptstrasse 33.)

Dr. Heid készít Heid-féle bécsi moment-collodiumot, nyers collodiumot és lögyapotot. Továbbá készít nagyításokat mesterséges és napfény mellett papírra vagy directe festővászonra; készít olcsó áron hibátlan képeket 48 óra alatt.

Dr. Heid-féle bromezüst-gelatine-emulsiós száraz lapok a következő nagyságban folyton készletben vannak:

			frt kr.				frt kr.		
9/12	ctm.	10 drb.	ára . . .	1.20	21/16	ctm.	10 drb.	ára . . .	6.—
12/15	"	"	"	1.80	23/28	"	"	"	7.50
12/16	"	"	"	1.80	24/30	"	"	"	8.—
12/16 ^{1/2}	"	"	"	1.80	26/31 ^{1/2}	"	"	"	9.50
13/17	"	"	"	2.40	28/33 ^{1/2}	"	5 drb.	"	5.25
13/18	"	"	"	2.40	31 ^{1/2} /36 ^{1/2}	"	"	"	6.40
16/21	"	"	"	3.60	36/42	"	"	"	9.—
18/24	"	"	"	4.80	40/50	"	"	"	12.—

10—*

Dr. HEID, Bécs. (III. Hauptstrasse 33.)